

Verslag van de 57e vergadering van de Klankbordgroep Gebruikers Natuurterreinen Goois Natuurreservaat op dinsdag 7 februari 2023, aanvang 19.30 uur, locatie: Infoschuur 't Gooi

Aanwezig zijn:

- de heer J. de Boer (voorzitter)
- mevrouw K. Kos (directeur-rentmeester GNR)
- mevrouw C. Kersbergen (GNR, teamleider Beleidsondersteuning & Externe relaties)
- de heer P. Kampen (GNR, teamleider beheer)
- mevrouw E. van der Lof (IVN Gooi en Omstreken)
- mevrouw M. van Unen (Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie)
- de heer C. Dekker (Stichting Behoud Gooise Heide)
- de heer J. Koot (K.C. Gooi- en Eemland)
- de heer O. Langendorff (Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, Afdeling Nardinclant)
- de heer J. Loggen (Werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant)
- de heer B. Majoor (toehoorder namens de groep pachters)
- de heer J. Oude Elferink (Vereniging Leefmilieu Het Gooi, de Vechtstreek e.o.)
- de heer F. Prins (KNNV Afdeling Gooi)
- de heer R. Rense (Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken)
- de heer F. Smits (vertegenwoordiger Beheervrijwilligers GNR)
- de heer R. Stofberg (Fietsersbond, Afdeling Gooise Meren)
- de heer C. Vos (Nederlandse Toer Fiets Unie)
- mevrouw M. Evers (verslag)

Afmeldingen/afwezig:

- de heer J.P. Alsma (Sticht Gooise Wandelsport Bond)
- de heer J. Huijsing (Gooise Atletiek Club)
- de heer J. Kwekkeboom (Vereniging van Vrienden van het Gooi)
- de heer B. van Loo (Nederlandse Toer Fiets Unie, wordt vervangen door de heer C. Vos)

1. Opening en afwezigheidsmeldingen

De heer De Boer opent de vergadering en heet allen van harte welkom.

De heer Vos is vandaag aanwezig als vervanger voor de heer Van Loo, welkom.

De secretaris neemt de afwezigheidsmeldingen door.

De heer Langendorff deelt mede dat hij de klankbordgroep gaat verlaten, omdat hij in dienst is getreden bij GNR. Vanaf volgend overleg wordt hij opgevolgd door de heer T. Kok.

2. Evt. mededelingen en vragen/opmerkingen n.a.v. het verslag van de 56e vergadering d.d. 22 november 2022

Op het verslag van 22 november 2022 werden geen opmerkingen ontvangen. Het definitieve verslag is u al toegestuurd ter verdere verspreiding binnen uw organisatie.

Naar aanleiding van het verslag:

Blz. 2 punt 4.a. Recreatiemonitor:

Mevrouw Van Unen merkt op dat ruiters en menbers bijna nooit een digitale app gebruiken tijdens hun rit. Het lijkt haar daarom voor deze groep recreanten geen optie om zo data te verzamelen voor de Recreatiemonitor. Wil je dit wel zo doen informeer dan de vergunninghouders dat ze een app (en welke) moeten aanzetten.

[Reactie GNR: het is niet nodig dat mensen een app moeten aanzetten. Het gaat om algemene data die beschikbaar is. Dit komt via mensen die hiervoor al toestemming hebben gegeven. Deze data wordt gebruikt voor representatieve data voor het Goois Natuurreservaat. Zie ook punt 5 van dit verslag.]

Blz. 4 waar het gaat over gebruik van fietspaden na zonsondergang: De heer Loggen vraagt wat er voor regels gelden voor de fietspaden vanaf de Franse Kampweg naar Bachlaan (door Spanderswoud). Mevrouw Kos antwoordt dat dit formeel gezien natuurgebied is, waar na zonsondergang niet gefietst mag worden.

Dit geldt ook voor Gebed zonder End, Luchtkasteel en Vliegheide (en daar ook voor autoverkeer).

Blz. 5 punt Terreinbebording

Mevrouw Van Unen vraagt of de juiste toegangsvoorwaarden op de nieuwe borden komen. Dus geen wandelaars/fietsers/mtb-ers op de gemarkeerde ruit- en menpaden. Dat staat in de toegangsvoorwaarden van GNR. Maar dat mist op de huidige bebording. Het invoeren bij de nieuwe borden zou een kans zijn om dat te verbeteren en overlast te voorkomen. De heer Kampen antwoordt dat helaas niet alles op de borden gezet kan worden. Vooralsnog staat dit er niet op. Op de borden is beperkte ruimte en daarin moeten keuzes worden gemaakt. Er wordt naar gestreefd om wel een duidelijke verwijzing naar de website en/of een scanbare QR code aan te brengen.

Blz. 6 waar het gaat over “meer ruimte voor fietsers maken”. Mevrouw Van Unen vraagt aandacht ervoor om ruiterspaden voldoende breed te houden als een fietspad dat ernaast ligt wordt verbreed.

Blz. 6 bij het punt over honden: mevrouw Van Unen meldt dat ook ruiters en menbers duidelijk last ondervinden van loslopende honden. Het aantal incidenten neemt nog steeds toe, ruiters vermijden bepaalde gebieden - vooral in het weekend.

3. Mededelingen uit bestuur en organisatie, actualiteiten

De voorzitter geeft het woord aan mevrouw Kos.

Mevrouw Kos laat weten dat er tijdelijk voor twee jaar een extra boswachter is aangetrokken. Daarnaast is GNR bezig, ook voor een periode van twee jaar, een leerling boswachter aan te trekken, dan zijn er zes boswachters.

De heer Bellaart is op 1 januari 2023 toegetreden tot het bestuur van de Stichting GNR, als vertegenwoordiger van gemeente Gooise Meren. De heer Bellaart wordt nu ingewerkt.

4. Begrazing

De voorzitter geeft het woord aan de heer Kampen.

De heer Kampen vertelt over de stand van zaken met begrazing door Drents heideschaap, landgeit, Schotse hooglander en Charolais.

In gebied De Zuid lopen in de natte wintermaanden Galloways van Free Nature uit het gebied van Natuurmonumenten die in de zomer in het Naardermeergebied lopen. Deze winter zal dat voor het laatst het geval zijn.

De landgeiten zijn uit het Laarder Wasmeer-gebied gehaald. Dit vanwege de plicht voor dierenwelzijn en de kans op bezoek van de wolf. Het gebied is te groot om een voldoende afrastering te kunnen maken om de landgeiten tegen wolvenbezoek bescherming te bieden. De landgeiten zijn verkocht naar Zuid Frankrijk en lopen nu daar.

GNR wil wel graag geiten blijven inzetten omdat zij een ander begrazingsgedrag hebben dan de schapen. Geiten schillen wat meer de houtachtige gewassen. Er is nu voor gekozen om jonge geiten op te nemen in de schaapskudde. De geiten, schapen en honden kunnen zo wennen aan een gemengde kudde.

Er zijn berekeningen gemaakt hoeveel vee er nodig is voor onderhoud van de terreinen. Het benodigde aantal koeien is wat naar beneden bijgesteld. Vee wordt omgerekend naar GVE (Groot Vee Eenheid) en dan wordt er in maanden berekend hoeveel tijd het vee in een terrein is. Zo wordt als vuistregel 1 GVE per 10 ha heide en 1 GVE per 20 hectare bos gebruikt. Op grond van de gebiedsgrootte bereken je de begrazingsdruk en kun je naar een streefgetal toewerken en hiermee de vegetatie beïnvloeden. Dit niet absoluut en wordt gebruikt als richtlijn; gebiedsomstandigheden, seizoen, natuurontwikkeling worden meegenomen. De boswachters en monitoringsgroep verzamelen informatie over de vegetatie, ook dit geeft informatie over het effect van begrazing.

De heer De Boer vraagt of er ook samengewerkt wordt met andere organisaties. De heer Kampen licht toe dat het beheren van de veestapel ook inhoudt dat nieuwe dieren bemonsterd worden op ziekte en afwijkingen en ook altijd eerst enige tijd in quarantaine gaan. Daarna pas worden ze in de kudde gezet. GNR stelt hoge eisen aan de gezondheid van het vee, ook om antibiotica zo veel mogelijk uit te bannen. Het gaat om vrij levende, behoorlijk wilde dieren. Het is niet goed om ze vaak te vervoeren met teveel in- en uitladen en rond te slepen. Het is wel belangrijk om af en toe nieuw bloed in de kudde te brengen, daarom zijn er afgelopen tijd nieuwe stieren gekomen.

Mevrouw Van der Lof vraagt of de dieren wel of niet worden bijgevoerd in de winter. De heer Kampen laat weten dat ook dat aspect wordt gemonitord. Er zijn in den lande veel discussies over al dan niet bijvoeren. Als er weinig gras is dan gaan de dieren aan twijgen en toppen eten, dat is in principe ook wat de bedoeling is. Dit bestrijdt ongewenste opslag, zoals van vogelkers. De heer Dekker signaleert dat als door wind veel twijgjes zijn afgewaaid, de dieren daar allemaal op af komen. De heer Kampen voegt toe dat teveel bijvoeren de kudde lui maakt, en omdat ze in de zomer en herfst opvetten is het ook een natuurlijke gang van zaken dat ze iets invallen in de winter. Drachtige koeien worden wel bijgevoerd, zeker wanneer dit vanuit dierenwelzijn nodig is. Het bijvoeren wordt gedaan met gras uit weides vanuit onze natuurgebieden elders. Al zijn dit wel natuurlijke weides toch is het voor het heide gebied waar de koeien meestal staan gebiedsvreemd materiaal, wat verspreiding geeft van zaden en kruiden. En daarnaast een verrijking die we liever niet willen. Het is een afweging elke keer weer en we proberen het

zoveel mogelijk te vermijden om bij te voeren. Er is geen keiharde stelregel te noemen voor wel of niet bijvoeren, wel staat altijd het dierenwelzijn voorop.

De heer Prins zegt dat voor insecten een deel van de vegetatie zou moeten blijven staan. Elk natuurtype (bos, hei, gras) heeft daarin een eigen maat, maar het gaat meestal om een derde deel of meer. De heer Kampen bevestigt dat inderdaad op sommige plekken in het verleden te veel begraasd is (zoals zanderij Crailo).

De heer Majoor voegt daaraan toe dat je ook afhankelijk bent van weersinvloeden in de seizoenen. Op een droge zomer moet je anders reageren met begrazing dan in/na een natte zomer. Waarschijnlijk is het voorjaar de meest belangrijke periode in het begrazingsbeheer, zodat kruidenvegetatie zich kan handhaven en verspreiden.

De heer Loggen vraagt of ook het aantal aanwezige reeën een rol speelt. De heer Kampen beaamt dit, daarom worden ook tellingen van reeën meegenomen in de berekeningen van begrazingsdruk.

De heer Majoor meldt dat bij Laar en Berg een stukje land is waar 's morgens de reeën tussen de koeien inlopen. De afgelopen jaren heeft hij het aantal reeën daar zien toenemen tot acht of negen stuks.

Mevrouw Kos merkt op dat tijdens de laatste telling er achteraf gezien een wolf in het terrein aanwezig geweest is. Tijdens de telling was dat nog niet bekend, maar er is toen wel bemerkt dat er minder reeën werden geteld. Het kan zijn dat ze zich minder lieten zien.

5. Stand van zaken projecten

a) Recreatiemonitor

De heer Kampen deelt mede dat de keuze is gevallen op het bedrijf "Zicht op data" om te ondersteunen bij het opzetten van de recreatiemonitor.

Zij gaan een platform/website maken waar allerlei gegevens op getoond en samengevoegd kunnen worden. Zij kopen van ruim 1 miljoen mensen telefoondata in (deze mensen hebben daar toestemming voor gegeven, bijv. door locatiegeschiedenis bijhouden toe te staan). De data wordt geanonimiseerd gebruikt. De data is tot op 5 meter nauwkeurig te gebruiken. Tevoren moet je bepalen wat je precies wilt weten en tot hoe nauwkeurig dat moet gaan. Verder is het interessant om naar trends te kijken en naar piekmomenten, al naar gelang het weer op een dag, weekdays of weekenddagen et cetera. Hoeveel data je afneemt, bepaalt de kosten ervan. Omdat de data al aanwezig is, kan deze ook terug in de tijd worden aangeschaft, bijvoorbeeld terugkijkend tot 2019.

Het is natuurlijk een nieuw fenomeen om dit zo te doen, er is voor gekozen om een paar terreinen en thema's die representatief zijn op deze manier in kaart te brengen. Daarbinnen kun je dan bijvoorbeeld een specifieke plek, zoals "parkeerplaats Tafelberg" in meer detail in beeld nemen. Of als ergens een nieuw project start dan kun je besluiten om bepaalde zaken te laten bekijken voor dat gebied.

Er is contact met recreatieschap Noord-Holland die ook werken met dit soort data. Zij gebruiken het om kosten van het recreatieschap om te slaan over de deelnemende gemeenten. Het recreatieschap geeft aan de hand van de data aan hoeveel bezoekers in welk gebied

recreëren, en waarvandaan zij afkomstig zijn. Bijvoorbeeld uit de wijk ernaast zoveel % recreanten enz.

b) Fietsbeleid

De voorzitter geeft het woord aan mevrouw Kersbergen.

Mevrouw Kersbergen deelt mede dat er een bedrijf in de arm is genomen dat een inventarisatie maakt over dit onderwerp en ook een enquête maakt die breed uitgezet wordt. Deze zal ook aan alle leden van klankbordgroep worden gemaïld, met verzoek zo breed mogelijk verder te verspreiden.

GNR zet de enquête ook uit via social media en de gemeenten, wellicht via de gemeentelijke pagina.

Het onderzoeksbureau gaat ook op een aantal plekken observeren, de plekken zijn geselecteerd uit de ervaring van boswachters en uit eerder ingediende opmerkingen.

Als het onderzoek is uitgevoerd, komt er een rapport met conclusies en aanbevelingen voor de aanpak.

De heer Vos zegt dat je als je op zondagochtend vroeg op je MTB stapt, je weinig problemen ervaart. Op een zonnige zondagmiddag als mensen met de hele familie of grotere groepen wandelen, is het heel wat drukker.

Mevrouw Van Unen vraagt of het mogelijk is ruiters rechtstreeks de enquête te sturen, hun gegevens zijn immers bekend omdat zij een ruiterspenning aanvragen.

Mevrouw Kersbergen licht toe dat dat niet mogelijk is in verband met privacy-wetgeving (AVG). GNR mag niet ongevraagd mailen. Verder wil GNR alle gebruikers op dezelfde manier benaderen, dus vandaar een openbare oproep.

De heer Majoor vraagt waarom ruiters voor het gebruik van paden betalen en MTB-rijders geen penning hoeven aanschaffen. Mevrouw Kersbergen laat weten dat dit ermee te maken heeft dat voor ruiters specifieke ruiterspaden door GNR onderhouden worden. Alle overige paden zijn in algemeen onderhoud, er zijn geen specifieke MTB paden die voor hen worden onderhouden.

Als het rapport er is, dan zal het in een overleg op de agenda worden gezet.

Een vijftal deelnemers van de klankbordgroep hebben op dit deelonderwerp al input gegeven in een speciale bijeenkomst over het fietsbeleid, waar zij zich in een van de vorige overleggen voor hadden aangemeld.

6. Terugblik jubileumjaar en aandachtspunten draagvlak en profilering

De voorzitter geeft het woord aan mevrouw Kersbergen.

Voor de start van het jubileumjaar vroeg het bestuur te gaan meten wat het effect zou zijn van alle activiteiten. In het overleg wordt nu de eindrapportage uitgedeeld en besproken.

Mevrouw Kersbergen licht daarbij de volgende zaken toe.

We kunnen trots zijn op het eindresultaat van het jubileumjaar dat we met een sluitende projectbegroting hebben afgerond. De verschillende activiteiten, waaronder het extra grote

schaapsscheerdersfeest, educatieve programma's voor scholen, het symposium en het jubileumboek hebben bijgedragen aan meer naamsbekendheid en een positieve houding ten aanzien van de bescherming van onze natuur én het werk van het Goois Natuurreservaat.

Ook heeft dit aandachtspunten opgeleverd voor de communicatie- en fondsenwervingsstrategie waarmee de koers voor komende jaren wordt uitgezet.

Het Goois Natuurreservaat is beheerder en gastheer van bijna 2.900 hectare natuur midden in een verstedelijkte omgeving. Het is bijzonder dat wij, midden in de Randstad, nog zoveel natuurwaarden en verschillende landschappen hebben. We zijn als organisatie toegankelijk en laagdrempelig en onze bezoekers zijn zeer betrokken en dichtbij. Iedere bewoner geniet op zijn of haar manier van dit 'groene thuis'. Het is de uitdaging om de liefde die mensen voelen voor de natuur bij hen om de hoek, te verzilveren in draagvlak en financiële steun.

Speerpunten profilering: versterken zichtbaarheid en autoriteit, versterken urgentie natuurbeheer want natuur is niet vanzelfsprekend.

Speerpunten fondsenwerving: in vier jaar toegroeien naar 8.000 donateurs en via verschillende sporen de giften via fondsenwerving vergroten om daarmee extra projecten en investeringen mogelijk te maken, denk aan het realiseren van Groepsverblijf 't Laer of de mogelijkheid om extra natuurgronden aan te kunnen kopen om daarmee onze biodiversiteit te versterken.

7. Beantwoording eventuele vragen naar aanleiding van de mededelingen

- a. Beleid en communicatie**
- b. Beheer**
- c. Projecten**

Naar aanleiding van presentatie aan D'66 over effecten stikstof:

De aanwezig vragen om het thema "stikstof" een keer op de agenda te zetten als onderwerp.

De heer Rense vraagt aandacht voor de bomenkap bij de Kolhornseweg. Hierover is toch weer wat commotie ontstaan. De heer Kampen reageert hierop dat op de website algemene informatie heeft gestaan dat bosbeheer/kap gaat plaatsvinden. Met een toelichting dat dit in het kader van biodiversiteit wordt gedaan. Ook zijn er borden geplaatst, maar kennelijk was dit alles niet voldoende. De heer Kampen zegt dat er wordt nagedacht of er nog iets duidelijker, scherper kan worden gecommuniceerd met meer exacte plaatsaanduiding en wanneer welk soort werk uitgevoerd wordt.

De heer Dekker merkt over het bosbeheer bij het Laarder Hoogt op dat wanneer je het Laarder Hoogt op gaat er nog veel bos is, met vooral veel Amerikaanse eik. Dat is nu dun uitgezaagd. Er staan ook nog heel wat erg dikke bomen, en Amerikaanse eik heeft weinig tot geen natuurwaarde. Inheemse bomen bieden veel meer biodiversiteit.

De heer Kampen legt uit dat het beheer daar in dezelfde cyclus zit als bij de Hoorneboeg. Er worden voor de toekomst nog verdere keuzes gemaakt wat hier het meest geschikte beheer is, bijvoorbeeld ringen, of kappen/afvoeren, of kappen/laten liggen.

De heer Smits signaleert dat hij een buis voor dassen zag vlakbij een wolfwerend hek en vraagt zich af of een wolf daar dan eigenlijk via de buis toch door kan. Hij geeft dit ter overdenking mee.

De heer Kampen deelt mede dat voor wat betreft het Plan Huydecopersweg GNR nog steeds niet als beheerder aan de lat staat en daardoor nog niet goed aan de slag kan daar. Zijn wel in overleg hoe het proces gaat verlopen van project afronden, hoe de overdracht in beheer gaat verlopen en het regelen van toezicht en handhaven.

8. Excursiedoel 30 mei 2023

De heer Loggen stelt voor het Spanderswoud te bezoeken met een toelichting op bosbeheer en het aanbrengen van zonering voor verschillende gebruikstypen.

De heer Majoor zou een voorbeeld willen zien van een gebied waar enige tijd geleden bomenkap heeft plaatsgevonden en waar al wat effect hoe zo'n gebied zich ontwikkelt, te zien is.

Mevrouw Kos stelt voor de excursie te houden met het oog op het nieuwe beleidsplan 2024 – 2028. Aan het nieuwe beleidsplan wordt dit jaar gewerkt, en alle nieuwe ontwikkelingen, klimaat, milieu, toegenomen recreatiedruk zullen daarin betrokken worden. Zij stelt voor het gebied “De Zuid” te bezoeken waar twee jaar geleden is gedund, en een bezoek te brengen aan het naastliggende terrein van het Hilversums Wasmeer.

De suggesties worden meegenomen.

9. Mededelingen uit de deelnemende organisaties en rondvraag

Mevrouw Van der Lof (IVN Gooi en omstreken)

Mevrouw Van der Lof, de heer Jansen en de heer Heldring stoppen met hun bestuursfunctie bij IVN, werving voor hun opvolging loopt. Ook het deelnemen aan de klankbordgroep GNR zal aan een opvolger worden overdragen.

Mevrouw Van der Lof wordt coördinator van de werkgroep Jeugd van IVN. De heer Jansen en de heer Heldring zijn aan het einde van hun bestuurstermijn.

De heer Prins (KNNV Afdeling Gooi)

Onlangs is er een bijeenkomst georganiseerd door GNR met alle tellers en een aantal medewerkers van GNR. Het was een heel erg mooie en plezierige bijeenkomst, waarvoor nogmaals dank.

De heer Rense (Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken)

Binnen de Vogelwerkgroep is een overleg geweest waarbij gesproken is over de samenwerking met terreinbeherende organisaties waarmee de verschillende subgroepen van de vogelwerkgroep contacten onderhouden.

De heer Rense vraagt speciaal aandacht voor de Roofvogelwerkgroep die meldde negatieve ervaringen te hebben m.b.t. hun inspanningen om nesten van roofvogels te melden. De heer Kampen geeft aan dat GNR wel degelijk met de informatie werkt en groepen gelijkwaardig inlicht over aankomende werkzaamheden, zodat zij input kunnen geven.

GNR gaat naar aanleiding van dit signaal wederom het gesprek aan met betrokkenen.

De heer Majoor (toehoorder namens de groep pachters)

Maakt zich zorgen over agrarisch natuurbeheer dat door collectieven wordt uitgevoerd. Doen hier in de regio veel voor kruidenrijke akkerraden. Vanuit regelgeving krijgen zij steeds meer

zaken met doelen opgelegd, die niet in te vullen zijn zoals je het als agrarisch natuurbeheerder zou willen. Een voorbeeld zijn de wintervogelvoerakkers, die zijn straks moeilijk te realiseren. Een ander voorbeeld is het slootkantbeheer dat nu op een teeltvrije zone tot drie meter uit de kant is bepaald. Waar eerst een vergoeding werd gegeven waardoor kleinschalige zaken konden worden behouden, wordt dat op deze manier erg moeilijk.

GNR is in overleg met het agrarisch collectief en de provincie. GNR heeft ook vastgesteld dat doordat het puntenstelsel is gewijzigd zaken niet meer meetellen, zoals luzerne kweken op akkers. Hierover worden binnenkort gesprekken gevoerd.

De heer Vos (Nederlandse Toer Fiets Unie)

Vraagt wat de reden is van het omploegen van grond achter de Tafelberg. De heer Kampen licht toe dat geploegd is op een stuk van een dichtgegroeide zandverstuiving. Door stikstof waren er veel mossen en grassen in het zand gaan groeien, en dit is losgetrokken. Verder loopt daar een kleuterpad waar een zandpad nodig is voor educatie.

De heer Loggen (Werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant)

Nardinclant werkt mee aan een opname van NTR voor Natuur de Luxe, een programma voor kinderen van 8-12 jaar en iedereen. Het gaat over het effect op de natuur als bomen omwaaien, ontwortelen. Zij mogen laten zien hoe je het resultaat van een storm na kunt bootsen door een boom om te trekken (lieren).

Verder doet de heer Loggen bij deze een vooraankondiging van een workshop die Nardinclant organiseert op zaterdag 1 juli a.s. over bosbeheer en boombewoners, van spechtengat naar vleermuishol. Diverse sprekers leveren daaraan een bijdrage, locatie: Infoschuur GNR.

10. Sluiting

De heer De Boer bedankt iedereen voor hun komst en de actieve bijdrage aan dit overleg, en sluit daarmee de vergadering.